

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (וזכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת כי תצא - ניצול ימי הרחמים

קו' הפנ"י דהמאבד הוא ברי והמוצא שמא

"עד דרש אחיך אתו והשבתו לו" (כ"ב - ב'). כתב רש"י, 'וכי תעלה על דעתך שיתנהו לו קודם שידרשהו, אלא דרשהו שלא יהא רמאי'. והמקור לזה מהגמ' בבבא מציעא (דף כ"ח ע"א), ושם מבואר שהדרישה ע"י סימנים, ומוכח שסימנים דאורייתא, ע"ש.

והקשה הפני יהושע בכתובות (דף י"ב ע"ב), דהרי ק"ל דברי ושמא ברי עדיף [כשאין מוחזק], וא"כ למה צריך להביא סימנים על האבידה, הרי כיון שהוא טוען ברי ששלו החפץ, והמאבד אומר איני יודע, הוי ברי ושמא וברי עדיף, [וכיון שהמוצא טוען שהחפץ לא שייך לו, א"כ הוא לא מיקרי מוחזק].

ותירץ הפני יהושע, דהמוצא יכול לטעון שיש רוב כנגדו, דהיינו רובא דעלמא דשמא מהם נפלה האבידה, ובכה"ג לא אמרינן דברי עדיף, ע"ש. ותמה החתם סופר (בשור"ת חתם סופר אהע"ז ח"ב קמ"ד) על הפנ"י, שהרי אין הרוב מתנגד כלל לדברי הברי, שהרי אנו יודעים שזה נפל רק לאחד מהרוב, ואף הרוב מודה לזה, ודברי הברי הם לברר מי אותו היחיד מהרוב שממנו נפל, ובכה"ג שאין הרוב מתנגד לדברי הברי, אזילנן בתר הברי.

והחתם סופר כתב ליישב קו' הפנ"י, דהדין שבירי עדיף אין הכוונה שזה בירור גמור שהאמת איתו, אלא זהו רק כלפי השמא, שהוא אינו יכול לעמוד כנגד טענת הברי, אבל אין זה בירור גמור, ולכן בהשבת אבידה שיש עליו חיוב תורה לברר למי האבידה, התם לא מהני טענת ברי כיון דאין זה בירור גמור, ע"ש.

וכעין זה כתב בשערי ישר (ש"ו פ"ד), ע"ש.

והנתיבות המשפט (קמ"ו סק"ט) כתב ליישב, דהמוצא שהחזיק באבידה הוא נעשה שומר את האבידה עבור הבעלים, וא"כ הוא מוחזק באבידה עבור הבעלים, ובכה"ג לא מהני טענת ברי להוציא ממון.

ובקובץ שיעורים (ח"ב סי' ה') כתב ליישב, שכל מה שבירי עדיף, היינו רק בב' בעלי דינים, שאחד טוען ברי והשני טוען שמא, אבל באבידה המוצא הוא כלל לא בע"ד, ובכה"ג אין ברי עדיף, דשמא אם היה הבע"ד לפנינו הוא היה טוען ג"כ ברי.

והפנ"י בתו"ד כתב ליישב עוד, דהכא חשיב ברי גרוע ושמא טוב, שהרי השמא טוב שלא הוה ליה למידע, והברי טוב שאי אפשר להכחישו, ולפי התוס' בכה"ג אין ברי עדיף, יעו"ש.

.....

קדשים וחולין הוו כלאים

"לא תחרש בשור ובחמר יחד" (כ"ב - י').

ההשפעה של האבא והאמא על הילדים

"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה" (כ"א - י"ח).

במשנה בסנהדרין (דף ע"א ע"א) כתוב שאינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהיו אביו ואמו שניהם רוצים.

ולכאורה יש להבין, שהרי חיוב המיתה של בן סורר ומורה, הוא כמו שהביא כאן רש"י 'ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב', וא"כ מה אכפ"ל שאביו ואמו אינם רוצים, הרי סופו שילסטם את הבריות.

ושמעתי דבר נפלא מהגה"צ רבי נחמן פלונצ'ק זצ"ל מראשי ישיבת סלבודקא, בשם מרן הסבא מסלבודקא זצ"ל, שיש כאן לימוד גדול מאוד, שאפילו בילד שהוא בן סורר ומורה, אם ההורים שלו יבאו למצב שהם מוכנים למחול לו על מה שהכאיב להם, ובדרכי נועם יראו לו אהבה, זהו כוח שיכול להשפיע עליו להחזירו למוטב, וזה יגרום שסופו יהיה טוב.

.....

מצות מעקה

"ועשית מעקה לגגך" (כ"ב - ח').

יש לחקור במצות מעקה, אם קיומה בכל רגע ורגע, כמו בתפילין וציצית, או רק בזמן עשיית המעקה, ויש להביא בזה כמה צדדים.

ידוע שהגאון רעק"א (תנינא י"ג) כתב לגבי קביעת מזוזה, שאם שכח לברך בזמן קביעת המזוזה, יכול לברך גם לאחר זמן אע"פ שאינו עושה מעשה, וכתב שם 'כל רגע הוי תחלת מצוה, דאלו נטלו המזוזה לא יהיה לו המצוה מכאן ולהבא'.

ולכאורה לפ"ז יש לומר דאף במעקה כיון שאם יטול המעקה לא יהיה לו המצוה, א"כ יכול לברך, ונלמד מזה שיש מצוה בכל רגע ורגע, ויל"ד. [ובאמת שמעתי בשם ידידי הגאון רבי חיים פרץ ברמן שליט"א ראש ישיבת פוניבז' לדון במי שהוריד את המעקה ע"מ להחזירו אם הוא מחוייב בברכה, דהכלל הוא בכל מצוה שאם יש חיוב בכל רגע ורגע, לא חשיב היסח הדעת אם מפסיק את המצוה, וא"כ ה"נ לגבי מעקה כיון שיש לו חיוב בכל רגע ורגע לא חשיב היסח הדעת].

ויעוי' בשבלי הלקט הלכות חנוכה (קפ"ה) שכתב לגבי מעקה שאסור להשתמש דרך בזיון לדרוס עליה, ומשמע קצת דיש בזה קצת חפצא דמצוה, ויותר נראה דיש קיום מצוה תמיד.

וע"ע במנחת חינוך מצוה תקמ"ו.

.....

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכיו"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

בגמ' מכות (דף כ"ב ע"א) איתא 'אמר רבי הושעיא המרביע שור פסולי המוקדשים לוקה שנים, אמר רבי יצחק המנהיג בשור פסולי המוקדשים לוקה, שהרי גוף אחד הוא ועשאו הכתוב כשני גופים', והיינו ששור פסולי המוקדשים לאחר שנפדה, שהן אמנם הוא יצא לחולין אבל עדיין יש עליו תורת קדושה וא"כ הוא נחשב כשתי מינים, והמרביע עליו לוקה שנים, והמנהיג בו עובר משום כלאים.

ומצינו עוד בתוס' בחגיגה (דף ב' ע"ב ד"ה לישא) הביאו מהירושלמי שאוסר לרכוב על פרידה, כיון שזה כלאים, ואע"פ שזה גוף אחד חשיב כלאים, אמנם בר"ן ר"פ אותו ואת בנו חולק ע"ז.

[ובעיקר מה שמצינו שחולין וקדשים הוי כלאים, שמעתי בשם הגאון הצדיק רבי משה שטרנבוך שליט"א ללמוד מזה, שבית של בני תורה שחיים בקדושה ובטהרה, צריך להיזהר מאוד שלא יכנס דברי חולין לתוך הבית, וזה בחינת כלאים זה בזה].

.....

בדעת הט"ז דחכמים לא תקנו על דבר המפורש בתורה להיתר

"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" (כ"ג - ה').

ידועים דברי הט"ז (או"ח תקפ"ח סק"ה ועוד) שאמר שדבר המפורש בתורה להיתר, לא רצו חכמים לגזור לאסור על זה, ולהכי לא אסרו מילה ביום השמיני כיון שהוא מפורש בתורה להיתר 'וביום השמיני - ואפילו בשבת', ומשא"כ לולב ושופר שלא מפורש בתורה שגם בשבת, שהרי אפשר להעמיד הקרא דאירי בשאר שנים כשלא חל בשבת, ולכך גזרו חכמים בשבת על שופר ולולב [וכדברי הט"ז כ"כ המאירי במגילה דף ד' ע"ב ע"ש].

ויש להקשות, על מה שאסרו חכמים פת של עכו"ם, דהרי זה דבר המפורש בתורה להיתר, מהא דהיתה תביעה שלא קידמו את עם ישראל בלחם.

ובספר יד בנימין עה"ת כתב, דבאמת אין מפורש בתורה דבר זה להיתר, אלא רק כלפי זה שעכ"פ עליהם יש תביעה שלא קידמו את בני ישראל בלחם, אך אי"ז מפורש להיתר, ואולי לא היה אוכלים אותו.

ועוד כתב שם, שמבואר בהלכה דאף אם פת עכו"ם אסורה, מכ"מ אם חזר ובישלו מותר, וא"כ שפיר י"ל שהיו מבשלים אח"כ את הלחם, [ועי' בשו"ע י"ד סימן ק"ב דאפילו אם חזר והכניסו לתנור מהני אם זה משביח ע"י כך].

וע"ע בחתם סופר (ח"ו נ"ב) שכתב שכוונת הט"ז שבתורת תקנה לא תקנו חכמים הלכה לאיסור בדבר שהוא מפורש בתורה להיתר, אך כמו שכל אחד יכול לאסור על עצמו בשבועה או בנדר דברים המפורשים בתורה להיתר, כך בכח החכמים בכל דור ודור לגזור ולהחרים את כל בני דורם על דברים שנראים להם, ובכה"ג לא איירי הט"ז, ע"ש, ולפ"ז א"ש הגזירה על פת עכו"ם ולק"מ.

.....

שם 'יוסי'

"והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת" (כ"ה - ו').

בגמ' יבמות (דף כ"ד ע"א) איתא 'יקום על שם אחיו לנחלה, אתה אומר לנחלה או אינו אלא לשם, יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן, נאמר כאן יקום על שם אחיו ונאמר להלן על שם אחיהם יקראו בנחלתם, מה שם האמור להלן נחלה אף שם האמור כאן לנחלה'.

רש"י שם מפרש או אינו לשם - 'שאם היה שם המת יוסי קורין לזה יוסי'.

והנה יש לדון בשם יוסף ויוסי שמצינו בש"ס בכמה מקומות, אם זהו שם אחד או שתי שמות.

ובברכות (דף ד' ע"ב) מובא מימרא בשם רבי יוסי, ושם בהגה' הגרי"ב הגיה לרב יוסף, וכן בעוד מקומות רבים, כתב שיש להגיה לרב יוסף, ומשמע שהוא סובר דזה ב' שמות, ובעל המימרא היינו רב יוסף.

אכן בילקוט מפרשים מובא מהגאון רבי אליהו גוטמאכער שכתב דא"צ להגיה כיון דזה שם אחד, ויוסי הוא קיצור ליוסף, והביא כמה ראיות חזקות לזה, דבגמ' תמורה (דף ט"ו ע"ב) כתוב יוסף בן יועזר, ובגמ' סוטה (דף מ"ז ע"א) כתוב יוסי בן יועזר, ומוכח שהוא שם אחד, וע"ש עוד.

וידוע דמרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל הורה לגבי קריאת השם לילד, שניתן לקרוא יוסי, אע"פ שהסבא שמו יוסף והוא חי.

.....

חיזוק לימי האלול - לנצל את ימי האלול

המשנה ברורה (בתחילת סימן תקפ"א) כתב שאלול זה ר"ת 'אני לדודי ודודי לי' וגם כתב שזה ר"ת 'ומל'ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך', ומובא בספרים שזה גם כן ר"ת 'איש לרעהו ומתנות לאביונים', ומרומז בכל הנ"ל את ג' הדברים שמוטל על האדם לעבוד לקראת יום הדין, שאנחנו אומרים בתפילה בימים נוראים 'ותשובה ותפילה וצדקה - מעבירים את רוע הגזירה', שתשובה זה כתוב בפסוק 'ומל'ה' אלקיך', ותפילה זה מרומז בפסוק 'אני לדודי ודודי לי', וצדקה כתובה בפסוק 'איש לרעהו ומתנות לאביונים'.

ומרן הגראמ"מ שך זצ"ל שאל פעם בשיחה מה הכוונה שאלול זה ר"ת 'אני לדודי ודודי לי', הרי זה ר"ת לכל מה שירצו לדוגמא - 'אני לרחוב והרחוב לי', ומנין שהכוונה דוקא לדודי שזה הקב"ה? ואמר הרב שך זצ"ל שאכן זה תלוי בבן אדם עצמו מה הוא עושה מחודש אלול, שאם מנצל את ימי האלול הוא זוכה שזה יהיה 'אני לדודי ודודי לי', אבל אם הוא לא ינצל הוא יעשה שאלול יהיה עבורו 'אני לרחוב והרחוב לי'... כמו כן ידוע שאלול זה ר"ת 'אהוב למעלה ונחמד למטה', ולכאורה הרי זה גם כן ר"ת 'אויה לי ואויה לנפשי' [כמש"כ בווידי של רבינו נסים גאון], והביאור הוא, שהכל תלוי איך האדם מנצל את ימי האלול, שאם מנצלם כראוי הוא זוכה שזה יהיה לו 'אהוב למעלה ונחמד למטה', אבל אם לא מנצלם כראוי אזי 'אויה לי ואויה לנפשי'.

ושמעתי מהגה"צ רבי מתתיהו סלומון זצ"ל, שכמו במצוין בלוח על ימי החופשה, וזה תלוי כל אדם אם יחליט לנצל את החופש למנוחה, אף כשכתוב אלול, זה תלוי אם האדם ינצל את הימים אלו.

ומרן רבי חיים שמואלביץ זצ"ל היה אומר, שמצינו בפרשת וירא שבשעה שריחם הקב"ה על ישמעאל כתוב (כ"א - כ') "ויהי אלקים את הנער", אבל הוא לא ידע איך לנצל את זה, ויצא ממנו בסוף "ויהי רובה קשת...".

על כל אחד ואחד לנצל כל רגע ורגע מימי האלול לרוחניות, בפרט שבימים אלו יש סייעתא דשמיא, ועלינו להיזהר לא להספיד הזדמנות זו, ובעז"ה נזכה כולנו לכתובה וחימה טובה, אמן כן יהי רצון.